

Prof. dr hab Tomasz Paweł Krzeszowski
profesor ordinarius emeritus
Uniwersytet Warszawski

Dziedzina: nauki humanistyczne
Dyscyplina: językoznawstwo
t.krzeszowski@uw.edu.pl

Warszawa, 14 listopada 2021.

Uniwersytet Warszawski Dziękuję Filologia (6)		
Wpłynęło do WF	18-11-2021	Zmiana
Wpł. do jedn. org		Sygnat
Znak		

Recenzja pracy doktorskiej mgra Pawła Giwojno pt.:

Trauma and Heroism in the American Public Discourse on the Vietnam War. A Study in Anthropological Linguistics.

(An Interdisciplinary Rhetorical Analysis on the Basis of Selected Speeches Delivered by the Leaders of Anti-War Movements and U.S. Presidents within the Period from 1954 to 1975)

Tytuł polski: **Trauma i heroism w amerykańskim dyskursie publicznym z okresu wojny w Wietnamie. Studium antropolingwistyczne.**

(Interdyscyplinarna analiza retoryczna na podstawie wybranych przemówień liderów ruchów antywojennych i prezydentów Stanów Zjednoczonych z lat 1954 – 1975)

Rozprawa została napisana pod kierunkiem prof. dra hab. Piotra P. Chruszczewskiego przy udziale promotora pomocniczego w osobie dr Katarzyny Buczek.

Zleceniodawca recenzji: Uniwersytet Wrocławski we Wrocławiu – Rada Dyscypliny Naukowej *Językoznawstwo* uchwałą z dnia 28 września 2021 roku pismem z dnia 4 października 2021 roku sygnowanym przez Przewodniczącą Rady prof. dr hab. Bożenę Rozwadowską.

Oceny bardzo dobrych dysertacji nie muszą być długie. W odróżnieniu od ocen negatywnych lub bardzo krytycznych, oceny pozytywne bardzo dobrych dysertacji lub tekstów przeznaczonych do publikacji mogą być bardzo zwięzłe, bowiem nie wymagają obszernych komentarzy krytycznych, które uzasadniałyby oceny negatywne i warunkowe. Takie oceny muszą zawierać szczegółowe wyliczenia błędów i innych mankamentów, które uzasadniają dyskwalifikację albo warunki, jakie powinny zostać spełnione przed uznaniem

danej rozprawy za dostateczną. Dlatego niniejsza recenzja będzie zwięzła, gdyż dotyczy rozprawy wybitnej zarówno pod względem formy jak treści.

Upredzając końcowe wnioski i tym samym naruszając konwencje określające strukturę recenzji dysertacji doktorskich, już na wstępie pragnę stwierdzić, że lektura ocenianej rozprawy dostarcza jej czytelnikowi wiele satysfakcji. Bardzo korzystnie wyróżnia się ona w zalewie bełkotu rozpowszechnianego już nie tylko w dziedzinie nauk humanistycznych, ale także w dziedzinach nauk określanych jako ścisłe, co zostało dobitnie wykazane na przykład w słynnej książce Alana Sokala i Jeana Bricmonta p.t. *Modne bzdury. O nadużywaniu pojęć z zakresu nauk ścisłych przez postmodernistycznych intelektualistów*. Prószyński i S-ka, Warszawa 1998. [w oryginale: *Transgressing the boundaries: Toward a transformative hermeneutics of quantum gravity*. „Social Text” 46/47,], a w Polsce przez Tomasza Witkowskiego w artykule „Modne bzdury wciąż modne” 2007 [dostępne w internecie od 2010-07-08].

Ocena formy: Forma tej obszernej dysertacji jest nienaganna. Na 376 stronach, poza tekstem właściwym, składa się bardzo obszerny i szczegółowy spis treści, uwzględniający wszystkie podrozdziały, ich sekcje i podsekcje, co z powodzeniem zastępuje tematyczny indeks, oraz bardzo obszerna lista prac cytowanych i tekstów źródłowych, a także streszczenia w językach angielskim i polskim. Trzeba przy tym dodać, że rozprawa napisana została w angielszczyźnie o optymalnym stopniu komunikatywności.

Pod względem edytorskim rozprawa jest świadectwem najwyższej rzetelności, staranności i skrupulatności jej Autora i może służyć jako wzór tego typu rozpraw.

Ocena treści: Rozprawa dotyczy związków pomiędzy językiem i jego społecznym i kulturowym kontekstem i dlatego ma charakter multidyscyplinarny. W szczególności badania obejmują analizę amerykańskiego dyskursu publicznego w odniesieniu do doświadczeń traumy i heroizmu z okresu wojny wietnamskiej. Teoretyczne ramy tych badań oparte są na założeniach językoznawstwa antropologicznego. jako podstawy opisu i analizy faktów w dziedzinie pragmatyki dyskursu. Tak dokonana analiza umożliwia realizację głównego celu dysertacji, a więc ukazanie szeregu środków językowych służących do tworzenia odpowiednich narracji oraz odkrycie intencji i celów ich uczestników.

Materiał empiryczny wykorzystywany w badaniach składa się z podzielonych na dwie równe grupy dziesięciu tekstów dotyczących wojny we Wietnamie. Na grupę pierwszą składa się pięć przemówień amerykańskich prezydentów na temat stosunku Stanów Zjednoczonych do rzeczonyj wojny z uwzględnieniem jej społecznych i kulturowych reperkusji. Druga grupa

to pięć przemówień przywódców tych ruchów społecznych, które protestowały przeciw zbrojnemu udziałowi Stanów Zjednoczonych w konflikcie wietnamskim.

Trzon dysertacji stanowią trzy rozdziały precyzyjnie podzielone na sekcje i podsekcje opatrzone odpowiednimi tytułami zwiastującymi ich zawartość, co autor dokładnie ujął w końcowym streszczeniu i, jak mi nie mam, w autoreferacie i czego nie ma potrzeby powtarzać w niniejszej recenzji. Natomiast wypada jeszcze powtórzyć, że cała praca wraz z jej streszczeniem wykonana została nienagannie i zasługuje na najwyższą możliwą ocenę.

Zwyczajowym obowiązkiem recenzenta jest dostarczenie doktorantowi tematu do obrony i ewentualnej polemiki, dlatego pozwolę sobie na sformułowanie dwu propozycji z prośbą o ustosunkowanie się do nich. Zaznaczam przy tym, że paradoksalnie, nie są to zarzuty, ponieważ uwypuklają wartość dodaną do rozprawy, która już nawet w obecnym kształcie ma wysoką wartość. Propozycje wskazują perspektywy dalszych poszukiwań, co wszak stanowi podstawę rozwoju każdej dziedziny nauki.

Po pierwsze, można pokusić się o rozwinięcie wątku dotyczącego styku dyskursu militarnego z innymi konfliktogennymi dyskursami, na przykład w dziedzinie finansowości, ekonomii, a nawet filozofii i kultury.

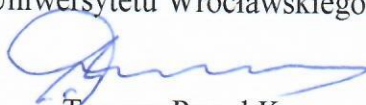
Po drugie, warto byłoby wzbogacić rozprawę o refleksję aksjologiczną, zwłaszcza o aspekty etyczne i moralne analizowanych tekstów. Tego rodzaju refleksja mogłaby wyraźnie określić kierunek dalszych poszukiwań w zakresie studiów nad dyskursem.

Jednak te propozycje w żadnym razie nie implikują jakichkolwiek niedostatków rozprawy. Jej głównym celem było „ukazanie szerokiego wachlarza środków językowych użytych do budowania pożądanych przez mówców narracji oraz próba odkrycia ich intencji i celów w oparciu o wybrane narzędzia z obszaru analizy retorycznej, tekstowej i ilościowej”. W szczególności chodziło o udowodnienie, że trauma i heroizm są szeroko rozpowszechnione w dyskursie publicznym i obie te cechy są ściśle skorelowane ze stosunkiem mówców do wojny wietnamskiej. **Heroizm** cechował przemówienia prezydenta „jako przewodnika i męża opatrnościowego w dziejach Narodu”, natomiast głosy przeciwników wojny wietnamskiej koncentrujące się „na publicznym wyrażeniu **traumy** doświadczanej przez społeczeństwo”, także tworzyły „werbalne uzasadnienie dla postawy **heroicznego** oporu wobec wojny i przejawów dyskryminacji w społeczeństwie amerykańskim owego okresu.” Autor udowodnił, że obie te cechy były obecne w obu grupach, a różnice polegały na odmiennych proporcjach i odmiennym rozłożeniu akcentów w głosach przeciwników konfliktu i jego zwolenników oraz na odmiennych przyczynach powstawania tych emocji.

Zadanie, jakie doktorant postawił przed sobą, zostało w pełni wykonane, co stanowi największą wartość poznawczą rozprawy i jest podstawą jej bardzo wysokiej oceny. Dlatego rozprawa, także ze względu na jej interdyscyplinarny charakter stanowi istotny wkład do dziedziny nauk humanistycznych, do jakich niewątpliwie należy językoznawstwo, a zwłaszcza językoznawstwo antropologiczne.

Konkludując stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska mgra Pawła GIWOJNO z naddatkiem spełnia warunki określone z Art.1. ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2016 r. poz. 882 i 1311) wraz z Ustawą z dnia 21 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz niektórych innych ustaw ("Rozprawa doktorska, przygotowywana pod opieką promotora albo pod opieką promotora i promotora pomocniczego, powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego lub oryginalne rozwiązanie problemu w oparciu o opracowanie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne, lub oryginalne dokonanie artystyczne, oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej.")

Dodatkowo, nawiązując do uchwały Rady Wydziału Filologicznego UW r z dnia 13 maja 2008 r., wnioskuję o uznanie recenzowanej rozprawy za wyróżniającą i przedstawienie jej do nagrody naukowej, a także o możliwie rychłe opublikowanie jej w renomowanym wydawnictwie z finansowym wsparciem Uniwersytetu Wrocławskiego.

Tomasz Paweł Krzeszowski